

Vliv zalednění

Za pylovými analogiemi časně holocenního vývoje ve střední Evropě se jezdí většínou daleko na východ na Ural (blíže Živa 2012, 5: 233–237), případně až na jižní Sibiř (Živa 2012, 4: 186–188). Přesto máme mnohem blíže, jen asi 600 km severovýchodně od nás, příklad zpomaleného nástupu a vývoje lesní vegetace, sice trochu překrytý současnou expanzí lipových habřin (viz Živa 2018, 3 a 4), nicméně se stále patrnými prvky rozvolněného bezlesí a světlých jehličnatých a smíšených lesů staršího a středního holocénu. U nás se zachovaly pozůstatky reliktního bezlesí a světlých lesů např. v rozvolněných borech a mokřadech pánevních oblastí s převažujícími jehličnatými lesy na Dokesku, Třeboňsku a ve Vltavském luhu (viz také Živa 2015, 4: 162–164; 2019, 2: 59–62; 2025, 6: 286–290). Naopak hospodářské lesy byly z hlediska zastoupení dřevin unifikovány k druhové skladbě cílové z hlediska lesního hospodaření vzhledem k výrazněji členitější výško-

vé stupňovitosti. Naproti tomu v severovýchodním Polsku je situace odlišná v tom, že výšková stupňovitost je zanedbatelná a podloží méně rozmanité, liší se spíše rozdílným vývojem holocenních půd. Vznikla tak stanovištní mozaika daná topografií povrchu, tedy hladinou (pod)povrchové vody a mírou zrašelinění, podzolizace, hnědnutí, resp. zesprašnění půd ležících na fluvioglaciálních sedimentech. Díky pozdnímu osídlení člověkem s nižším rozsahem kolonizace a převodem lesů na zemědělskou půdu je patrná dodnes. Lesnická činnost byla v této oblasti spíše extenzivní, takže aspoň některé lesy si stále udržely pestrou druhovou skladbu dřevin i bylin v podrostu, i když místy jsou již velmi stinné následkem nástupu expanzivních listnáčů (habru, lípy, javorů) a invazní netýkavky malokvěté. Aluviální mokřady jsou ve stadiu zarůstání klonálními dominantami následkem ponechání ladem, přesto dosud místy uchovávají druhovou skladbu „boreálních praluk“ (Sádlo a Buřková 2002).

Na březích glaciálních jezer vznikla pestrá mozaika rašeliništních společenstev se zřetelnými, ale velmi krátkými gradienty hloubky podzemní vody i hloubky rašeliny. V kdysi zaledněných územích se na glaciálních sedimentech stírají rozdíly mezi slatiništní, vrchovištní a přechodovou rašeliništní vegetací tak, jak je známe např. ze srovnání rašeliništní temperátní oblasti Severní Ameriky a Evropy (viz i Živa 2024, 1: 20–23). Také lesy odrážejí tuto mozaikovitost rašelinných a holocenních půd mozaikou jehličnatých a listnatých dřevin. Stačí však popojít pouhých 200 km na západ, abychom byli konfrontováni se zcela odlišnou vegetací formovanou silným vlivem expanze listnatých dřevin včetně buku, a to doslova až na mořské pobřeží. To už je ale jiný příběh. V příštím pokračování se budeme zabývat pozůstatky ledovcového reliéfu se skrytými biotopy reliktních druhů.

Seznam použité literatury a doplňující obrázky uvádíme na webu Živy.

Otakar Brázda

Zpěv a hudba v životě Jana Evangelisty Purkyně

Hudba a zpěv provázely J. E. Purkyněho po celý život. V dětství v Libochovicích, kde se na zámku narodil, byl v místní škole členem kapely a jako houslista na kůru při mších. Jako mladý muž se na zámku Blatná účastnil hudebních slavností a do deníku si zapisoval motivy oblíbených skladeb. Ve zralém věku se v Praze stýkal s osobnostmi hudebního života, mimo jiné s Bedřichem Smetanou a operními pěvci Karlem Strakatým a Emilií Bubeníčkovou. O Purkyněově zálibě v hudbě a zapojení do uměleckých kruhů pojednává následující článek na str. XXXIII–XXXV kuléru, kde jsou také uvedeny zdroje použitých obrázků.

1 Operní pěvkyně Emilie Bubeníčková na portrétu Purkyněova syna Karla (1865)
2 Pohled na Libochovice, kde se v místní škole J. E. Purkyně naučil hře na housle.

